

הוכן ע"י כולל עיון הדף

1

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430
טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

בכורות דף מב.

האם טומטום ואנדרוגינוס נערכים, וא"כ באיזה ערך הם?

אנדרוגינוס	טומטום	
1	אינם נערכים "הזכר" - ולא טומטום ואנדרוגינוס	לרבא
אינו נערך וכנ"ל	נערך - כזכר לחומרא	לרב חסדא

קרוב העוף שהיה פסול בפסולים דלהלן, ונמלק, האם מטמא בגדים אבית אבליעה?²

אנדרוגינוס	טומטום	הנעבד, המוקצה, האתנן והמחיר	
מטמא	לסתמא דגמ': מטמא לרב חסדא: לא מטמא	מטמאים	לתנא קמא
הם כשרים ולא מטמאים		מטמאים	לר' אליעזר

לתנאים דלהלן האם חלה קדושת בכור על אנדרוגינוס וטומטום להו"א?

על טומטום	על אנדרוגינוס	
---	בכור ומומו עמו ³	ר' אילעאי (התנא) בשם ר' ישמעאל
קדוש מספק	אינו קדוש כלל דבריה הוא	לחכמים
שניהם אינם קדושים כלל - דבריה הם ונתמעטו מ"זכר"		לר"ש בן יהודה משום ר"ש

בכורות דף מב:

במה נחלקו לדחית הגמ' התנאים דלעיל גבי טומטום?⁴

מטיל מים במקום נקבות	מטיל מים במקום זכרות	
ספק זכר, שמא נהפכה זכרותו	דינו כזכר וקדוש בבכורה	לחכמים
לא חיישינן וודאי נקבה הוא ⁵	דינו כזכר וקדוש בבכורה	לר"ש בן יהודה משום ר"ש

¹ וכדי שלא תאמר שרק נתמעטו מערך איש, אבל יהיו בערך אשה, דהרי כתוב "הזכר ואם נקבה", ומיתור ד"ואם" ממעטים טומטום ואנדרוגינוס גם מערך נקבה. וס"ל לרבא שבין טומטום ובין אנדרוגינוס לברייתא זו הם "בריה בפני עצמה" - ולכן צריך פסוק כדי למעט אותם, כי אין הפסוק ממעט ספק, דאין ספק כלפי שמיא. ולא כרב חסדא שסובר שלכו"ע טומטום הוא ספק זכר או נקבה.

² בחולין אין מליקה מטהרת מידי נבלה, והדין הוא שנבלת עוף טהור מטמאת בגדים אבית אבליעה.

³ דהיינו שחלה עליו קדושה, רק הוא כבכור בעל מום שניתן לכהן ואסור בגיזה ובעבודה.

⁴ דחתה הגמ' דלכו"ע טומטום אינו בריה בפני עצמה, אלא ספק זכר או נקבה.

⁵ וכך אמר ר' אילעאי האמורא, וכן ס"ל לר"ל - שרק באדם הוא טומטום ספק אבל בבהמה, אם מטיל במקום זכר ודאי זכר הוא ואם במקום נקבה ודאי נקבה, ולא חיישינן למיעוטא שנהפכה זכרותו לנקבותו. אולם ר' יוחנן תמה עליו למה לא חש לדעת ת"ק ור' ישמעאל דמתניתין ופסק כרבנן בתראי, [ולפי רב חסדא דבריו דלא כמאן, דרב חסדא ס"ל דלהלן, דלכו"ע גבי טומטום הוא ספק].

הוכן ע"י כולל עיון הדף

2

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430
טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

בכורות דף מב:

במה סוברים האמוראים דלהלן גבי טומטום¹?

לרב חסדא	לר' יוחנן	לת"ק ור' ישמעאל ²	לרבנן בתראי
ספק זכר ספק נקבה	ספק זכר ספק נקבה	ספק זכר ספק נקבה	ספק זכר ספק נקבה
לר' יוחנן	לר' יוחנן	לר' יוחנן	לר' יוחנן

טומטום שקידש אשה קידושיו וצריכה גט שמא זכר וכו', כיצד יש ליישב סתירת הברייתות לענין יבום?

למאי לאו ⁴	לדחייה	תני חדא: חולצין ומייבמין לאשתו	תניא אידך: חולצת ולא מתייבמת
לא אמרינן הואיל ואישתני אישתני	לא אמרינן הואיל ואישתני אישתני	אמרינן הואיל ואישתני אישתני	אמרינן הואיל ואישתני אישתני
כר' אליעזר דאשת סריס חמה מתייבמת ⁵	כר' אליעזר דאשת סריס חמה מתייבמת ⁵	כר' אליעזר דאשת סריס חמה מתייבמת ⁵	כר' אליעזר דאשת סריס חמה מתייבמת ⁵

¹ דחתה הגמ' דלכו"ע טומטום אינו בריה בפני עצמה, אלא ספק זכר או נקבה.

² דמה שנחלקו במשנתנו הוא דוקא גבי אנדרוגינוס אבל גבי טומטום כו"ע מודו (גם ר' ישמעאל) דספק הוא [ומיירי לפי הנ"ל במטיל מים במקום נקבות, כי אם במקום זכרות דנים לו כזכר ודאי], ולא כר' אילעאי [האמורא] דס"ל שבמטיל מים במקום נקבות ודאי נקבה הוא. [ומה שס"ל לת"ק דמתניתין שלא נשחט במקדש גם בודאי זכר, הוא משום דס"ל שטומטום הוא מום להיפסל מהקרבה במקדש].

³ ואינו קדוש בבכורה כלל, ומותר בגיזה ועבודה וממון ישראל הוא.

⁴ פי', כו"ע ס"ל כר"ע דאמר "סריס חמה (סריס משנולד) לא חולץ ולא מייבם", והברייתא דס"ל שמייבמין לאשתו סוברת שלא אמרינן הואיל ואישתני אישתני, דהיינו אף שהשתנה להיות טומטום, לא אמרינן שיש בו עוד שינויים מכל אדם להיות גם סריס, ולכך לא חוששים לו שאם הוא זכר שהוא סריס חמה, אלא מותרת אשתו לייבום ממ"נ, שאם זכר הוא הרי צריכה יבום, ואם נקבה הוא הרי שלא תפסו כלל קידושין ואינה אשת אחיו. ומ"ד דאמרינן "הואיל ואישתני אישתני" - ס"ל דאמרינן שאף שרוב בני אדם אינם סריסי חמה, מ"מ טומטום הואיל ונשתנה להיות טומטום אמרינן שגם השתנה להיות סריס חמה, ולכן אסור לייבם לאשתו.

⁵ פי', כו"ע ס"ל "הואיל ואישתני אישתני", אכן גם אם הוא סריס חמה ס"ל להאי ברייתא כר"א דס"ל שסריס חמה אשתו מתייבמת.

⁶ דס"ל שטומטום אינו ודאי סריס חמה, ולכך אם יש אחים אחרים אינו חולץ ואם אין הוא חולץ, וה"ה שאשתו צריכה חליצה מספק. אכן לר' יהודה אליבא דר"ע אינה צריכה אפי' חליצה, דהוא ס"ל שטומטום הוי ודאי סריס חמה, וא"כ אשתו פטורה גם מהחיצה.